

Obligatorisk helsetjenestealmanakk

Magne Nylenna
Helsetjenesten i Norge – et overblikk
 Gyldendal Akademisk
 2014, 1. utgave
 222 sider

Denne boken gir en oversikt over helsetjenestens oppgaver, ansvarsområder, styringslinjer, strategier og finansiering. Intet mindre – og det på netto 222 sider. I forordet påpeker forfatteren at intensjonen ikke er å legge frem dyptpløyende analyser av helsetjenestens funksjon i samfunnet, men å lage en håndbok eller faktabok som på en lettfattelig måte forklarer sentrale begreper og prosesser. Boken formidler grunnleggende kunnskap om helsetjenestens mandat, formål og organisering innen ulike arbeidsområder. Målgruppene er først

og fremst helsepersonell under utdanning, pasienter og brukere samt pårørende.

For den som setter pris på resymeer av «de lange linjene» samt begripelige fremstillinger av komplekse problemstillinger og trender – slik jeg gjør – er dette kjærkommen lesning. Her kan man dvele ved spennende tidslinjer i helsevesenets utvikling, fra 1800-tallets koleraepidemier til vår tids fedmebølge; eller fra Villads Nielsen, landets første offentlige lege som ble utnevnt i 1603, til Karl Evang, helsedirektøren som i etterkrigsårene ble den offentlige helsetjenestens store entreprenør. Ulike epokers sykdomsoppfatning og skiftende helsetjenestestrategier drøftes i relasjon til samfunnsutviklingen, fra tuberkuloseomsorgens satsningstid til dagens samhandlingsreform og debatter om prioritering og brukervedvirkning. Ulike kapitler redegjør for helsetjenestens ulike deler og forvaltningsnivåer. At tannhelsetjenesten er viet et eget kapittel er prisverdig, ettersom denne privatiserte, men viktige delen av helsevesenet ofte blir utelatt i den offentlige debatt om helsehjelp og pasientrettigheter. Likeledes vil jeg fremheve kapitlene om finansieringsordninger og om helsetjenesten som en kunnskapsvirksomhet – dette er omfattende temaområder som er forbilledlig godt beskrevet med gjengivelse av oppdaterte tall og kalkyler.

Man skal saumfare sidene for å finne mangler i boken. Fra mitt ståsted som kommunelege, savner jeg større vektning av kommunenes sentrale funksjon i Helse-Norge. Riktig nok er tjenesteproduksjonen i fastlegeordningen og i pleie- og omsorgssektoren omtalt, men kommunenes roller som forvaltnings- og tilsynsenheter er beskrevet nokså overflatisk. Tilsynsoppgaver på statlig og regionalt nivå er nevnt – men ikke kommunenes omfattende tilsynsansvar innen miljørettet helsevern, knyttet til for eksempel godkjenning av skoler, barnehager, hoteller, campingsplasser og svømmebassenger.

Å gi et overblikk over noe så komplekst som den norske helsetjenesten er et ambisiøst prosjekt, men få andre enn Magne Nylenna er i stand til å gjøre den jobben. Han behersker forenklingens kunst uten å kompromittere presisjon eller etterrettelighet. Den gjennomgående bruken av tabeller og figurer gir verdifull faktainformasjon. Referansene er nye og relevante. Foruten målgruppene som allerede er nevnt, vil leger flest ha stor nytte av boken. Journalister og andre som driver med formidling av helsepolitisk stoff bør også ha boken innen rekkevidde – den er simpelthen en obligatorisk helsetjenestealmanakk.

TOM SUNDAR

Forbilledlig lettlest om ledelse og kvalitet

Elisabeth Arntzen
Ledelse og kvalitet i helsetjenesten
 Gyldendal Akademisk
 2014, 1. utgave
 235 sider. Heftet

Tekster og bøker om ledelses- og kvalitets-teori kan ofte ende opp med trettende kravlister, byråkratiske algoritmer og juridiske paragrafer – men Elisabeth Arntzen formidler tingene helt annerledes. For det første kan hun sitt fag: I 2002 var hun en pådriver i arbeidet med å få Kongsvinger sykehus – som det første i landet – ISO-sertifisert «fra kjeller til loft». Senere har hun arbeidet med ledelse og kvalitet innen RHF-systemet og Helsetilsynet.

Arntzen forklarer og operasjonaliserer «kvalitetspråket» på en måte leseren blir klok av, dette gjelder grunnleggende begreper som kvalitetsstyring og kvalitetsledelse – som henspiller på brukerorienterte styringsmodeller der det er samsvar mellom virksomhetens visjoner og mål og de resultater og tjenester den evner å levere. Her er det altså helsetjenesten det gjelder –

og med utgangspunkt i lovkravet om internkontroll får vi tips om hvordan institusjoner og kommuner kan skape mer dynamiske styrings- og informasjonssystemer som gjør dem bedre i stand til å garantere for helsetjenester som er i samsvar med myndighetskrav så vel som brukerbehov. En så håndgripelig ting som at en lege gir pasienten utskrift av en oppdatert medisinsliste, blir fremhevet som et eksempel på en kvalitetsrutine for overlevering av kritisk viktig informasjon.

Nettopp eksemplets makt kjennetegner denne boken. Forfatteren sier *hvorledes* ting kan gjøres og problemer løses – og ikke minst hvordan et kvalitetssystem kan lages. Bokens innledende kapitler omhandler helsetjenestens formål og ansvar og hvilke helsepolitiske utfordringer som helsetjenesten står overfor. Så følger kapit-